

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΑΡΚΟ Α.ΤΡΠΕΣΗΣ
ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ ΒΡΑΥΡΩΝΑΣ

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017 - 2018

Περιεχόμενα

1. Αναλυτικός Πίνακας Δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για το Σχολικό Έτος 2017-18.....	3
2. Εισαγωγή.....	6
3. Δραστηριότητες σε αστική περιοχή	6
3.1 Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Α. Τρίτσης»	6
3.1.1 «Τα πουλιά στην πόλη»	7
3.1.2 «Πάει, πέταξε η τροφή!»	8
3.1.3 «Μία λίμνη στην πόλη μας»	9
3.1.4 «Χελιδονίσματα»	10
3.1.5 «Σπόροι, μπουκάλι, ψαλίδι, χαρτί».....	11
4. Δραστηριότητες σε περιοχές που προστατεύονται για τον φυσικό πλούτο τους..	13
4.1 Υγρότοπος Βραυρώνας, Μαρκόπουλο Αττικής	13
4.1.1 «Βραυρώνα: γνωρίζοντας έναν παράκτιο υγρότοπο».....	13

1. Αναλυτικός Πίνακας Δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για το Σχολικό Έτος 2017-18

ΤΟΠΟΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (λεπτά)	ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ
A. Δραστηριότητες σε αστική περιοχή					
1. Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Α. Τρίτσης», Ίλιον Αττικής Κάθε πρόγραμμα ξεκινά με επίσκεψη στο Κέντρο Προσανατολισμού & Ενημέρωσης	«Τα πουλιά στην πόλη»	Εκπαιδευτική περιήγηση στο Πάρκο “Α. Τρίτσης” και παρατήρηση πουλιών	Σεπτέμβριος - Ιούλιος	90	Νηπιαγωγείο –Γ’ Λυκείου
	«Πάει, πέταξε η τροφή!»	Εκπαιδευτική περιήγηση στο Πάρκο «Α. Τρίτσης» και βιωματικό παιχνίδι	Σεπτέμβριος - Ιούλιος	60-90	Νηπιαγωγείο –Β’ Δημοτικού
	«Μία λίμνη στην πόλη μας»	Υλοποίηση ημερησίου προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης	Σεπτέμβριος - Ιούλιος	120-150	Ε’ Δημοτικού –Γ’ Λυκείου

ΤΟΠΟΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (λεπτά)	ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ
	«Χελιδονίσματα»	Ενημερωτική παρουσίαση και κατασκευή πήλινων τεχνητών φωλιών για Σπιτοχελίδα	Φεβρουάριος	60-70	Γ' Δημοτικού – ΣΤ' Δημοτικού
	«Σπόροι, μπουκάλι, ψαλίδι, χαρτί»	Εργαστήριο κατασκευής ταΐστρας για πουλιά	Δεκέμβριος - Ιανουάριος	70-80	Α' Δημοτικού – ΣΤ' Δημοτικού
Β. Δραστηριότητες σε περιοχές που προστατεύονται για το φυσικό πλούτο τους					
1. Υγρότοπος Βραυρώνας, Μαρκόπουλο Αττικής	«Βραυρώνα: γνωρίζοντας έναν παράκτιο υγρότοπο»	I. Εκπαιδευτική περιήγηση στον υγρότοπο και παρατήρηση πουλιών	Σεπτέμβριος - Ιούνιος	90	Β' Δημοτικού – Γ' Λυκείου
		II. Υλοποίηση ημερήσιου προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης	Σεπτέμβριος - Ιούνιος	120-180	Νηπιαγωγείο – Γ' Λυκείου

ΤΟΠΟΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (λεπτά)	ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ
		III. Εκπαιδευτική περιήγηση σε ειδικά διαμορφωμένο μονοπάτι για άτομα με προβλήματα όρασης	Σεπτέμβριος - Ιούνιος	60	Νηπιαγωγείο – Γ' Λυκείου

2. Εισαγωγή

Οι εκπαιδευτικοί στόχοι όλων των δράσεων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που σχεδιάζει και υλοποιεί η Ορνιθολογική, προσεγγίζονται μέσα από το σχεδιασμό δραστηριοτήτων που ενισχύουν τους τρεις βασικούς τομείς γνώσης των μαθητών: το γνωστικό, το συναισθηματικό και τον ψυχοκινητικό. Η υλοποίηση των προγραμμάτων στοχεύει στην υποστήριξη του έργου των εκπαιδευτικών και με τη συνεργασία τους δίνει έμφαση στην άμεση επαφή των μαθητών με το περιβάλλον, στην απόκτηση προσωπικών εμπειριών, στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης, τη διεπιστημονικότητα, καθώς και στη θέληση για συμμετοχή σε δράσεις.

Για τη διευκόλυνση των εκπαιδευτικών ομάδων οι περισσότερες δραστηριότητες που περιλαμβάνουν συμμετοχή των μαθητών στις ημερήσιες δραστηριότητες, χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες: α) ενημερωτική παρουσίαση, συζήτηση και εκπαιδευτική περιήγηση στην επιλεγμένη περιοχή και β) υλοποίηση παιχνιδιών και δραστηριοτήτων στο πλαίσιο ημερήσιου Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

3. Δραστηριότητες σε αστική περιοχή

3.1 Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Α. Τρίτσης»

Καθώς οι περισσότεροι υγρότοποι της Αττικής έχουν συρρικνωθεί τα τελευταία χρόνια, οι τεχνητές λίμνες του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Α. Τρίτσης», τα φυλλοβόλα και κωνοφόρα δέντρα, οι καλαμιώνες και οι αγροτικές καλλιέργειες, προσελκύουν πολλά είδη πουλιών και άλλα είδη ζώων σε όλες τις εποχές του χρόνου. Την ευθύνη για τη διαχείριση του Πάρκου έχει ο ειδικός Οργανισμός Διοίκησης & Διαχείρισης (κοινοφελής οργανισμός μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα) με τη συμμετοχή των δύο γειτονικών Δήμων. Το Πάρκο, ανάμεσα στους Δήμους Ιλίου και Αγίων Αναργύρων και Καματερού, έχει έκταση 1.000 στρ. και αποτελεί ένα από τα τελευταία καταφύγια άγριας ζωής στο αστικό περιβάλλον της Αθήνας. Από τις αρχές της δημιουργίας του Πάρκου και συστηματικά τα τελευταία είκοσι χρόνια, μέλη της Ορνιθολογικής παρατηρούν τα πουλιά έχοντας καταγράψει περίπου 180 διαφορετικά είδη.

Η Ορνιθολογική διοργανώνει τρία προγράμματα για μαθητές/τριες σε συνεργασία κάθε φορά με τον Φορέα που είναι Υπεύθυνος για τη Διαχείριση του Πάρκου. Η υλοποίηση των προγραμμάτων γίνεται σε ειδικά διαμορφωμένες αίθουσες και εκπαιδευτικές διαδρομές.

Οι γενικοί στόχοι των προγραμμάτων είναι:

- Η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση δίνοντας παράλληλα την ευκαιρία στους/στις

μαθητές/τριες και εκπαιδευτικούς για δημιουργική και επιστημονική δραστηριότητα και μάθηση γύρω από το φυσικό περιβάλλον στις αστικές περιοχές μέσα σε ένα μοναδικής ομορφιάς πάρκο.

- Η υποστήριξη των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των σχολείων (σε θεματικές ενότητες όπως άγρια πανίδα και χλωρίδα, αστικό περιβάλλον, σημασία αγροτικών περιοχών, βιοποικιλότητα, νερό κ.ά.) με επιτόπου επαφή με το φυσικό περιβάλλον, τη ζωή στα διάφορα οικοσυστήματα, την αστική βιοποικιλότητα, δίνοντας έμφαση στην ορνιθοπανίδα.

3.1.1 «Τα πουλιά στην πόλη»

Το πρόγραμμα το οποίο υλοποιείται για δωδέκατη συνεχή χρονιά, στοχεύει στη βιωματική επαφή των μαθητών με τη φύση, στην κατανόηση της οικολογικής αξίας των αδόμητων χώρων στα αστικά κέντρα και στην ευαισθητοποίηση και γνωριμία τους με βασικά χαρακτηριστικά των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους.

Μέσα από τις ειδικά σχεδιασμένες δραστηριότητες, οι μαθητές/τριες αναπτύσσουν ικανότητες προσανατολισμού, αυξάνουν την παρατηρητικότητα τους, δημιουργούν και ενισχύουν την κριτική τους σκέψη.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει:

A. Επίσκεψη στο Κέντρο Προσανατολισμού & Ενημέρωσης

Στον ειδικά διαμορφωμένο εκθεσιακό χώρο γίνεται η υποδοχή των μαθητών και δίνονται γενικές πληροφορίες για το Πάρκο και τη φύση στην πόλη καθώς και για τα οικοσυστήματα στις διαφορετικές εποχές του χρόνου με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων. Κατόπιν τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και ενημερώνονται για την επιλεγμένη δραστηριότητα/ διαδρομή. Ακολούθως, δίνονται συμπληρωματικές πληροφορίες, όπως κανόνες συμπεριφοράς και ασφάλειας για την κίνηση στο Πάρκο. Τέλος, στην κάθε ομάδα διανέμονται φύλλα καταγραφής και παρατήρησης πουλιών τα οποία θα χρησιμοποιήσουν στο πεδίο.

B. Περιήγηση στη «Διαδρομή της Λίμνης»

Πρόκειται για ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό μονοπάτι με ενημερωτικές πινακίδες ερμηνείας περιβάλλοντος στα λιμναία, δασικά και αγροτικά οικοσυστήματα του Πάρκου, αντίστοιχα. Οι μαθητές/τριες γνωρίζουν τους τρεις διαφορετικούς τύπους οικοσυστημάτων του Πάρκου, ενημερώνονται από τις ειδικές πινακίδες ερμηνείας περιβάλλοντος, μαθαίνουν για τη χλωρίδα του Πάρκου και εξοικειώνονται με την παρατήρηση πουλιών. Η περιήγηση

γίνεται από ειδικευμένους συνοδούς της Ορνιθολογικής.

Γ. Επιστροφή στο Κέντρο Προσανατολισμού & Ενημέρωσης

Γίνεται παρουσίαση των παρατηρήσεων, συζήτηση και αξιολόγηση της εμπειρίας των μαθητών.

Για την υλοποίηση του προγράμματος προβλέπεται συμβολική συμμετοχή 2€ ανά μαθητή.

3.1.2 «Πάει, πέταξε η τροφή!»

Το πρόγραμμα στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των μαθητών για τις βασικές ανάγκες των πουλιών, για τις δυσκολίες που συναντούν τα άγρια πουλιά στην προσπάθειά τους να βρουν τροφή και ασφαλή μέρη για να φωλιάσουν και για τους τρόπους προστασίας τους. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από ενημερωτική παρουσίαση στο Κέντρο Προσανατολισμού της Ορνιθολογικής, περιήγηση στο Πάρκο και βιωματικό παιχνίδι σε επιλεγμένο χώρο μέσα στο Πάρκο, κατάλληλα προσαρμοσμένο για την προσχολική ηλικία καθώς και τις πρώτες τάξεις του δημοτικού. Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα στους/στις μαθητές/τριες να διαπιστώσουν την οικολογική αξία των αδόμετων χώρων αλλά και τη σημασία αυτών για τον άνθρωπο.

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει:

A. Επίσκεψη στο Κέντρο Προσανατολισμού & Ενημέρωσης

Στον ειδικά διαμορφωμένο εκθεσιακό χώρο γίνεται η υποδοχή των μαθητών και δίνονται γενικές πληροφορίες για το Πάρκο. Οι μαθητές/τριες γνωρίζονται με τέσσερα διαφορετικά είδη άγριων πουλιών (Χελιδόνι, Φαλαρίδα, Σταχτοτσικνιάς, Κότσυφας), τις διατροφικές τους συνήθειες και τους διαφορετικούς τρόπους φωλιάσματος. Μέσα από τη διαλεκτική μέθοδο οι μαθητές/τριες εντοπίζουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα πουλιά στην κάλυψη της ανάγκης τους για τροφή (π.χ. υποβάθμιση βιοτόπων, καιρικές συνθήκες, λαθροθηρία). Τέλος, δίνονται συμπληρωματικές πληροφορίες, όπως κανόνες συμπεριφοράς και ασφάλειας για την κίνηση στο Πάρκο.

B. Περιήγηση στη «Διαδρομή της Λίμνης»

Ακολουθώντας το ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό μονοπάτι με ενημερωτικές πινακίδες ερμηνείας περιβάλλοντος, οι μαθητές/τριες εντοπίζουν τα τέσσερα είδη πουλιών που γνώρισαν, ανακαλύπτουν τις πηγές τροφής τους και βρίσκουν τις φωλιές τους. Στη συνέχεια υιοθετούν ρόλους άγριων πουλιών και ξεκινούν την πτήση του προς την τροφή όπου συναντούν διάφορες δυσκολίες και εμπόδια.

Γ. Βιωματικό παιχνίδι «Πάει, πέταξε η τροφή!»

Η δραστηριότητα κλείνει με ένα κινητικό παιχνίδι βασισμένο σε ρόλους. Μέσα από το παιχνίδι αναδεικνύονται βασικά προβλήματα των άγριων πουλιών, όπως η έλλειψη επαρκούς ποσότητας τροφής. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και συμμετέχουν σε ένα παιχνίδι εύρεσης κατάλληλης τροφής για τα πουλιά. Μόλις ολοκληρωθεί το παιχνίδι, γίνεται συζήτηση και οι μαθητές/τριες προτείνουν μέτρα προστασίας των άγριων πουλιών ανακαλώντας πληροφορίες που έχουν αντλήσει από το πρόγραμμα.

Για την υλοποίηση του προγράμματος προβλέπεται συμβολική συμμετοχή 2€ ανά μαθητή.

3.1.3 «Μία λίμνη στην πόλη μας»

Το πρόγραμμα στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και γνωριμία των παιδιών με τις προστατευόμενες περιοχές και την έννοια της βιοποικιλότητας, στην κατανόηση της σημασίας της ιδιαίτερης συμπεριφοράς που πρέπει να υιοθετούν όταν βρίσκονται σε προστατευόμενες περιοχές και γενικότερα στη φύση, στην αντίληψη της σημασίας των υγροτοπικών οικοσυστημάτων στην υποστήριξη της βιοποικιλότητας, στον εμπειρικό προσδιορισμό της ευαισθησίας και οικολογικής κατάστασης των υγροτοπικών οικοσυστημάτων και στην κατανόηση της σύνδεσης μεταξύ υγροτοπικών οικοσυστημάτων και ανθρώπου. Δίνεται στους/στις μαθητές/τριες η δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με τη φύση, να γνωρίσουν το βιοτικό και το αβιοτικό περιβάλλον προσεγγίζοντάς το συναισθηματικά (χρησιμοποιούν τις αισθήσεις, παρατηρούν), αλλά και επιστημονικά (πραγματοποιούν μετρήσεις, παρατηρούν στο στερεοσκόπιο, ερμηνεύουν τον καιρό). Επίσης, ασκούν δεξιότητες (χειρονακτικές, μαθηματικές, κ.ά.), αυξάνουν την παρατηρητικότητα τους, δημιουργούν και παίζουν.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει:

A. Επίσκεψη στο Κέντρο Ενημέρωσης & Προσανατολισμού

Στον ειδικά διαμορφωμένο εκθεσιακό χώρο γίνεται η υποδοχή των μαθητών και δίνονται γενικές πληροφορίες για το Πάρκο, για τους τρεις διαφορετικούς τύπους οικοσυστημάτων που απαντώνται στο Πάρκο με έμφαση στα λιμναία οικοσυστήματα του Πάρκου, για την άγρια ζωή που υποστηρίζει, ενημερώνονται για τον ευτροφισμό και γενικότερα την ευαισθησία των υγροτοπικών οικοσυστημάτων και συμμετέχουν σε σχετική με το πρόγραμμα εκπαιδευτική δραστηριότητα. Τα παιδιά στη συνέχεια χωρίζονται σε ομάδες (σε περίπτωση που αυτό δεν έχει γίνει στο χώρο του σχολείου, πριν την επίσκεψη στο Πάρκο),

δίνονται συμπληρωματικές πληροφορίες για το πρόγραμμα που συμμετέχουν, επεξηγούνται τα φύλλα εργασίας που έχουν αποσταλεί, και ενημερώνονται για τους κανόνες συμπεριφοράς και ασφαλείας για την κίνηση μέσα στο Πάρκο.

Β. Περιήγηση στη «Διαδρομή της Λίμνης»

Οι μαθητές/τριες ακολουθούν συγκεκριμένη διαδρομή στο Πάρκο, γνωρίζουν τους διαφορετικούς τύπους οικοσυστημάτων του Πάρκου, ενημερώνονται για τη χλωρίδα και πανίδα του Πάρκου, παρατηρούν και καταγράφουν τα είδη πουλιών και των βασικών ειδών χλωρίδας, πραγματοποιούν δραστηριότητες πεδίου (συλλογή δείγματος νερού από διαφορετικά σημεία της λίμνης, μέτρηση διαφάνειας νερού με χρήση του δίσκου του Secchi) και συμπληρώνουν τα σχετικά φύλλα εργασίας.

Γ. Επιστροφή στο Κέντρο Προσανατολισμού & Ενημέρωσης

Ολοκληρώνονται κάποιες από τις δραστηριότητες πεδίου που προηγήθηκαν και αξιοποιείται το υλικό που συνέλεξαν οι μαθητές/τριες για τη διεξαγωγή βασικών εργαστηριακών ασκήσεων (εξέταση στο μικροσκόπιο του δείγματος νερού και αναγνώριση μικροοργανισμών βάσει φωτογραφικού υλικού και ερμηνεία αποτελεσμάτων).

Στο τελικό στάδιο του προγράμματος οι μαθητές/τριες προβληματίζονται με συγκεκριμένα ζητήματα ορθής διαχείρισης του Πάρκου ως μία προστατευόμενη περιοχή. Κατόπιν, οι ομάδες παρουσιάζουν τα φύλλα εργασίας, γίνεται συζήτηση και αξιολόγηση του προγράμματος.

Για την υλοποίηση του προγράμματος προβλέπεται συμβολική συμμετοχή 2€ ανά μαθητή.

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Α. Τρίτσης» απευθύνονται σε μαθητές/τριες Προσχολικής Αγωγής, Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου και είναι προσαρμοσμένες στις ηλικιακές ομάδες των μαθητών. Το πρόγραμμα επίσκεψης των σχολείων διαμορφώνεται με βάση το διαθέσιμο χρόνο και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον τους κατόπιν συνεννόησης με το Γραφείο Επικοινωνίας της Ορνιθολογικής στο Πάρκο «Α. Τρίτσης» και συμπλήρωση σχετικής φόρμας. Σε κάθε σχολείο αποστέλλεται ειδικός φάκελος για τον εκπαιδευτικό με ενημερωτικό υλικό για την προετοιμασία της επίσκεψης. Οι επισκέψεις είναι δυνατό να γίνονται απογεύματα και σαββατοκύριακα μετά από έγκαιρο προγραμματισμό.

Τηλέφωνο/ φαξ: 210 2316977, e-mail: park@ornithologiki.gr

3.1.4 «Χελιδονίσματα»

Το πρόγραμμα στοχεύει στη γνωριμία των μαθητών με τα μεταναστευτικά είδη πουλιών και

κυρίως τα είδη χελιδονιών που επισκέπτονται τη χώρα μας με τον ερχομό της άνοιξης καθώς και στην εξοικείωση των μαθητών με δράσεις προστασίας των άγριων πουλιών στο αστικό περιβάλλον. Οι μαθητές/τριες ενημερώνονται για το μεταναστευτικό ταξίδι των χελιδονιών, τις βασικές τους ανάγκες και τις δυσκολίες που συναντούν κατά το ταξίδι τους μέσα από σχετική εκπαιδευτική παρουσίαση και στη συνέχεια αναλαμβάνουν ενεργό δράση φτιάχνοντας τη δική τους πηλίνη τεχνητή φωλιά για Σπιτοχελίδονα. Όλα τα απαραίτητα υλικά για την κατασκευή της φωλιάς προμηθεύονται από την Ορνιθολογική.

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει:

A. Επίσκεψη στο Κέντρο Προσανατολισμού & Ενημέρωσης

Στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο γίνεται υποδοχή των μαθητών και παρουσίαση για τα χελιδόνια. Οι μαθητές/τριες γνωρίζονται με τα πέντε διαφορετικά είδη χελιδονιών, τις συνήθειες τους, το μεταναστευτικό τους ταξίδι και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σε αυτό, αλλά και τις απειλές που δέχονται όταν φτάνουν στον προορισμό τους.

B. Κατασκευή φωλιάς

Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες περνούν σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο για το εργαστήριο κατασκευής φωλιάς. Λαμβάνουν οδηγίες και τα απαραίτητα υλικά για να κατασκευάσουν τις φωλιές. Οι φωλιές φτιάχνονται από πηλό και κάθε μαθητής/τρια φτιάχνει από μια φωλιά που μπορεί να την τοποθετήσει στο μπαλκόνι ή στην αυλή του.

Η εκπαιδευτική δραστηριότητα «Χελιδονίσματα» απευθύνεται σε μαθητές/τριες Γ΄ τάξης έως ΣΤ΄ τάξης του Δημοτικού. Το πρόγραμμα επίσκεψης των σχολείων διαμορφώνεται κατόπιν συνεννόησης με το Γραφείο Επικοινωνίας της Ορνιθολογικής στο Πάρκο «Α. Τρίτσης» και συμπλήρωσης σχετικής φόρμας. Η δραστηριότητα υλοποιείται συγκεκριμένες ημερομηνίες του Φεβρουαρίου.

Τηλέφωνο/ φαξ: 210 2316977, e-mail: park@ornithologiki.gr

Για την υλοποίηση του προγράμματος προβλέπεται συμβολική συμμετοχή 2,5€ ανά μαθητή.

3.1.5 «Σπόροι, μπουκάλι, ψαλίδι, χαρτί»

Το πρόγραμμα στοχεύει στη γνωριμία των μαθητών/τριών με χαρακτηριστικά είδη πουλιών που διαχειμάζουν στις πόλεις, στην εξοικείωσή τους με τεχνικές επαναχρησιμοποίησης υλικών και στην παρότρυνσή τους σε απλές δράσεις προστασίας των άγριων πουλιών στο αστικό περιβάλλον. Οι μαθητές/τριες ενημερώνονται για είδη πουλιών που απαντούν στις

πόλεις κατά τη διάρκεια του χειμώνα, για τις βασικές τους ανάγκες, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν κατά τους κρύους μήνες και για τρόπους προστασίας που μπορούν οι ίδιοι/ιες να αναλάβουν. Ακολουθεί το εργαστήριο κατασκευής ταΐστρας όπου κάθε μαθητής φτιάχνει τη δική του ταΐστρα αξιοποιώντας ανακυκλώσιμα υλικά αλλά και σπόρους κατάλληλους για άγρια πουλιά. Τα απαραίτητα υλικά για την κατασκευή της ταΐστρας προμηθεύονται από την Ορνιθολογική ενώ τα ανακυκλώσιμα υλικά προσκομίζουν οι μαθητές/τριες.

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει:

A. Επίσκεψη στο Κέντρο Προσανατολισμού & Ενημέρωσης

Στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο γίνεται υποδοχή των μαθητών και παρουσίαση με θέμα τα είδη πουλιών που διαχειμάζουν στην πόλη μας. Οι μαθητές/τριες ενημερώνονται για είδη πουλιών στα οποία μπορούν να προσφέρουν τη βοήθειά τους (Κοκκινολαίμης, Σπιτοσπουργίτης, Καλόγερος, Γαλαζοπαπαδίτσα κ.ά.), τις συνήθειες τους, τις δυσκολίες κατά τις κρύες μέρες του χειμώνα καθώς και τις ιδιαίτερες συνήθειες που έχουν τα ίδια τα είδη αναπτύξει για να προστατευθούν.

B. Σύντομη περιήγηση-παρατήρηση πουλιών στις Λίμνες

Στην συνέχεια, κατευθυνόμενοι προς τον κλειστό χώρο υλοποίησης του εργαστηρίου κατασκευής ταΐστρας και εφόσον ο καιρός το επιτρέπει, πραγματοποιούνται στάσεις στις δύο κεντρικές λίμνες του πάρκου για την παρατήρηση υδρόβιων πουλιών.

Γ. Κατασκευή ταΐστρας

Τέλος, οι μαθητές/τριες περνούν σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο για το εργαστήριο κατασκευής ταΐστρας. Λαμβάνουν οδηγίες και τα απαραίτητα υλικά για να κατασκευάσουν τις ταΐστρες. Οι ταΐστρες φτιάχνονται από ανακυκλώσιμα υλικά και κάθε μαθητής/τρια φτιάχνει από μια ταΐστρα που μπορεί να την τοποθετήσει στο μπαλκόνι, στην αυλή του ή στην αυλή του σχολείου. Τέλος, δίνονται οδηγίες για τη συντήρηση και ανανέωση της ταΐστρας καθώς και για την παρατήρηση των πουλιών που θα προσελκύσουν οι ταΐστρες.

Η εκπαιδευτική δραστηριότητα «Σπόροι, μπουκάλι, ψαλίδι, χαρτί» απευθύνεται σε μαθητές/τριες Δημοτικού. Το πρόγραμμα επίσκεψης των σχολείων διαμορφώνεται κατόπιν συνεννόησης με το Γραφείο Επικοινωνίας της Ορνιθολογικής στο Πάρκο «Α. Τρίτσης» και συμπλήρωσης σχετικής φόρμας. Η δραστηριότητα υλοποιείται συγκεκριμένες ημερομηνίες του Δεκεμβρίου και του Ιανουαρίου.

Τηλέφωνο/ φαξ: 210 2316977, e-mail: park@ornithologiki.gr

Για την υλοποίηση του προγράμματος προβλέπεται συμβολική συμμετοχή 2,5€ ανά μαθητή.

4. Δραστηριότητες σε περιοχές που προστατεύονται για τον φυσικό πλούτο τους

4.1 Υγρότοπος Βραυρώνας, Μαρκόπουλο Αττικής

Βρισκόμενη στα παράλια της Ανατολικής Αττικής, η προστατευόμενη περιοχή υγροτόπου Βραυρώνας έχει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα, ο οποίος σε μεγάλο βαθμό έχει παραμείνει αναλλοίωτος από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας. Η παρουσία του ποταμού Ερασίνου, ο κλειστός και ρηχός κόλπος που αναπτύσσεται στις εκβολές του, οι λόφοι που περιβάλλουν τον υγρότοπο και οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις που αναπτύσσονται γύρω του έχουν δημιουργήσει ένα πλούσιο οικοσύστημα, μοναδικό για την περιοχή των Μεσογείων. Ο Ναός της Αρτέμιδος, η ποικιλία των βιοτόπων και η πλούσια ορνιθοπανίδα της περιοχής αποτελούν μερικούς από τους λόγους που κάνουν την εκπαιδευτική επίσκεψη σε αυτή ξεχωριστή.

4.1.1 «Βραυρώνα: γνωρίζοντας έναν παράκτιο υγρότοπο»

I. Εκπαιδευτική περιήγηση στον υγρότοπο και παρατήρηση πουλιών

Οι μαθητές/τριες Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου έχουν τη δυνατότητα να επισκεφθούν τους προστατευόμενους βιότοπους της Βραυρώνας και να παρατηρήσουν την πλούσια ορνιθοπανίδα που φιλοξενούν. Η περιήγηση περιλαμβάνει περίπατο στον υγρότοπο και την παράλια ζώνη σε ειδικές περιηγητικές διαδρομές, ενημέρωση για τη σημαντικότητα των οικοτόπων, τα μεταναστευτικά πουλιά καθώς και τις ανθρώπινες δραστηριότητες στο πέρασμα του χρόνου. Παράλληλα, κατά την περίοδο Μαρτίου-Ιουνίου και Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου οργανώνεται παρατήρηση πουλιών με τη διάθεση κατάλληλου εξοπλισμού (κιάλια, οδηγό πουλιών) σε κάθε παιδί και τη συνοδεία έμπειρων μελών της Ορνιθολογικής.

Για την υλοποίηση του προγράμματος προβλέπεται συμβολική συμμετοχή 2€ ανά μαθητή.

II. Υλοποίηση ημερησίου Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα “Βραυρώνα: γνωρίζοντας έναν παράκτιο υγρότοπο” απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς και τους/τις μαθητές/τριες που επιθυμούν να προσεγγίσουν το φυσικό περιβάλλον της προστατευόμενης περιοχής του υγροτόπου της Βραυρώνας, έναν από τους τελευταίους εναπομείναντες υγροτόπους της Ανατολικής

Αττικής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται τόσο σε ερευνητικές όσο και σε δραστηριότητες που αντλούν ευχαρίστηση από την περιήγηση στην περιοχή. Βασικός σκοπός είναι τα παιδιά να γνωρίσουν καλύτερα και να αγαπήσουν τον υγρότοπο της Βραυρώνας, ώστε στη συνέχεια να είναι φυσική συνέπεια η φροντίδα τους γι' αυτόν.

Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει μικρό περίπατο στον υγρότοπο και την παραλιακή ζώνη, καθώς και ενημέρωση για τη σημαντικότητα των οικοτόπων και την πλούσια βιοποικιλότητα που φιλοξενεί. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος υλοποιούνται δραστηριότητες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ειδικά προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες της προστατευόμενης περιοχής. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες απευθύνονται τόσο στην Α'/θμια, όσο και στη Β'/θμια εκπαίδευση και είναι προσαρμοσμένες στις ηλικιακές ομάδες των μαθητών. Περιλαμβάνονται υπαίθριες δραστηριότητες μελέτης που αποσκοπούν κυρίως στην αναγνώριση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του φυσικού περιβάλλοντος της προστατευόμενης περιοχής (φύλλα καταγραφής χλωρίδας, δείκτες ποιότητας νερού, κ.ά.), καθώς και δραστηριότητες ψυχαγωγίας που αποσκοπούν στην άντληση ευχαρίστησης από την προσέγγιση της φύσης.

*Για την υλοποίηση του προγράμματος προβλέπεται
συμβολική συμμετοχή 2€ ανά μαθητή.*

III. Εκπαιδευτική περιήγηση σε ειδικά διαμορφωμένο μονοπάτι για άτομα με προβλήματα όρασης

Το μονοπάτι για άτομα με προβλήματα όρασης που έχει δημιουργηθεί στον υγρότοπο της Βραυρώνας, αποτελεί μοναδικό του είδους του στην Ελλάδα. Ξεκινάει από το Αρχαιολογικό Μουσείο Βραυρώνας, περνάει ανατολικά του αρχαιολογικού χώρου και καταλήγει λίγο μετά τον ποταμό Ερασίνο. Το συνολικό μήκος του μονοπατιού είναι 500 μ. και είναι εξοπλισμένο με ειδικό σύστημα περιήγησης για άτομα με προβλήματα όρασης. Περιλαμβάνει πινακίδες ερμηνείας περιβάλλοντος ειδικά διαμορφωμένες και ανάγλυφα σχεδιασμένες, αφιερωμένες στους βασικούς βιότοπους της περιοχής (καλλιέργειες και θαμνώνες, υγρολίβαδα, υγρότοπος). Η κάθε πινακίδα περιλαμβάνει πληροφορίες γραμμένες με σύστημα braille καθώς και ομοιώματα χαρακτηριστικών οργανισμών του κάθε βιότοπου σε πραγματικό μέγεθος. Επίσης η κάθε πινακίδα έχει ένα ηχοακουστικό σύστημα ώστε ο επισκέπτης να ακούει χαρακτηριστικά πουλιά και άλλους οργανισμούς του υγροτόπου. Στη μέση της διαδρομής υπάρχει σταθμός ξεκούρασης με πάγκους.

Λόγω των χαρακτηριστικών του μονοπατιού καθίσταται ιδανικό για εκπαιδευτικές ομάδες κάθε ηλικίας.

*Για την υλοποίηση του προγράμματος προβλέπεται
συμβολική συμμετοχή 2€ ανά μαθητή. Εξαιρούνται ειδικές ομάδες.*

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες στον Υγρότοπο της Βραυρώνας απευθύνονται σε μαθητές/τριες Νηπιαγωγείου, Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου και είναι προσαρμοσμένες στις ηλικιακές ομάδες των μαθητών. Το πρόγραμμα επίσκεψης των σχολείων διαμορφώνεται βάση του διαθέσιμου χρόνου και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της κάθε ομάδας κατόπιν συνεννόησης με τα Κεντρικά Γραφεία της Ορνιθολογικής στην Αθήνα και συμπλήρωσης της σχετικής φόρμας. Σε κάθε ομάδα χορηγείται φάκελος με ενημερωτικό υλικό για τους εκπαιδευτικούς και ενημερωτικά έντυπα και αναμνηστικά για τα παιδιά. Οι επισκέψεις είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν απογευματινές ώρες και σαββατοκύριακο μετά από έγκαιρο προγραμματισμό.

Τηλέφωνο/ φαξ: 210 8228704 & 210 8227937 e-mail: info@ornithologiki.gr

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία είναι περιβαλλοντική, μη κερδοσκοπική οργάνωση με σκοπό τη μελέτη και προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους στην Ελλάδα. Από το 1982, εργάζεται με σκοπό να διασφαλίσει ένα βιώσιμο περιβάλλον τόσο για τα πουλιά, όσο και για τον άνθρωπο. Το έργο της περιλαμβάνει ευρύ φάσμα δράσεων: από την προστασία και τη μελέτη, ως την ενημέρωση, την εκπαίδευση, αλλά και τις παρεμβάσεις για τα κρίσιμα θέματα του φυσικού περιβάλλοντος. Η Ορνιθολογική είναι εταίρος της BirdLife International, της μεγαλύτερης παγκόσμιας ομοσπονδίας που στοχεύει στην προστασία των πουλιών και των βιοτόπων τους.

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Αθήνα: Θεμιστοκλέους 80, 106 81, Τηλ./Φαξ: 2108228704, 2108227937

Θεσσαλονίκη: Κομνηνών 23, 546 24, Τηλ./Φαξ: 2310 244245

www.ornithologiki.gr